

І.

Въведение.

Паричниятъ капиталъ, носещъ лихва, сир. капиталътъ, който описва движение, познато подъ формулата

$$П - П + n, ^1)$$

се: *прѣдлага* днесъ у насъ:

А. Въ неорганизованата му форма —

Отъ лихваритѣ въ селата и отъ частнитѣ банкерски кжци въ градоветѣ; и

Б. Въ организованата му форма —

1. Отъ държавнитѣ кредитни институти: а) Българската Народна Банка и б) Българската Земледѣлска Банка и

2. Отъ частнитѣ дружества: а) акционерни, б) заемо-спестовни и в) сдружavanja съ ограничена или неограничена отговорность.

Прѣдставителъ на *неорганизования* кредитъ е така наречения „лихварски капиталъ“. Той се срѣща въ всички по-ранни степени на развитие у всички нареди и намира широко приложение въ нѣдрата на народнитѣ маси. Характернитѣ му черти сж: 1. чрѣзмѣрно високъ ръстъ на лихвата ($^0/0$), 2. заемътъ се сключва обикновено за кжсъ срокъ, наприм. година, когато пъкъ често ступанскитѣ интереси на заемоприемателя, споредъ характерътъ на прѣдприятието, изискватъ, щото сключениятъ отъ него заемъ да бжде дългоосроченъ и 3. длъжникътъ като не може по този вече мотивъ да устои на поетото задължение, принуденъ е да подновява заема на условия още по-тежки отъ първитѣ, — знае се, въ очитѣ на лихвари отъ свободенъ контрагентъ длъжникътъ се прѣвърща въ безгласенъ робъ, — до като единъ деенъ, като експлоатира за дълги години безпомощното състояние на своятъ клиентъ (sic), заемодавецътъ-лихваръ става фактически собственикъ на неговиятъ (на длъжника) имоти.

А тъй като този родъ сдѣлки, — противно на очакваното, не приносятъ освѣтъ съзиди и разорение за економически слабия, то справедливо е била прѣдизвикана намѣсата на законодателната власть и на интелигенцията.

Борбата срѣщу лихварството се е водила по двѣ направления: 1. да се охранятъ по законодателенъ редъ, до колкото е възможно интереситѣ на длъжниците и 2. да се създадатъ кредитни институти, които да могатъ да задоволятъ кредитнитѣ нужди на населението.

¹⁾ Дадениятъ въ заемъ пари ($П$) се повръщатъ отъ заемоприемателя обратно на заемодавателя, придружени съ лихвата ($П + n$), кждѣто $П$ е главницата, а n — лихвата.